

Erkek Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rolü Streslerinin Belirlenmesi

Arş. Gör. Kübra ARSLAN^{1*}, Doç. Dr. Hande ŞAHİN¹

¹ Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Kırıkkale, Türkiye

*Corresponding author: kbraarslann@gmail.com

+Speaker: kbraarslann@gmail.com

Presentation/Paper Type: Oral / Full Paper

Özet- Toplumsal cinsiyet, toplumun kadın ve erkeği nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmasını beklediği ile ilgili bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet rolleri; geleneksel olarak kadınlarla ve erkeklerle ilişkili olduğu kabul edilen rolleri ifade etmektedir. Toplum içinde toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranmak yalnızca kadınları değil erkekleri de önemli ölçüde etkilemektedir. Bu çalışmada, erkek üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolü streslerinin belirlenmesi ve bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören toplam 186 erkek öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Bayar, Avcı-Haskan, Koç, (2018) tarafından geliştirilmiş olan ve 27 maddeden oluşan “Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği” (ETCRSÖ) ile kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde standart sapma, aritmetik ortalama, ikili gruplar için t testi, ikiden daha fazla grup için ise ANOVA ve Kruskal Wallis kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet stresleri ile yaş ve kaldıkları yer değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir.(p<.05). Bundan sonraki çalışmalarda erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet stresi daha detaylı ele alınarak daha geniş örneklem üzerinde derinlemesine çalışmalar yapılabilir.

Anahtar kelimeler- Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği, Toplumsal cinsiyet rolü, Üniversite öğrencisi

Abstract– Gender is a concept of how society perceives and perceives women and men, how they perceive, think, and behave. Gender roles; traditionally refers to roles that are considered to be related to men and women. Adherence to gender roles within the community affects not only women but also men. In this study, it was aimed to determine the gender role stresses of male university students and to compare them according to their individual characteristics. The research was applied to 186 male students studying in Kırıkkale University Faculty of Health Sciences in 2018-2019 academic year. In this study, the data were collected by Bayar, Avcı-Haskan, Koç, (2018) and were used with the “Male Gender Role Stress Scale” (ETCRS) consisting of 27 items. Standard deviation, arithmetic mean, t-test for binary groups, ANOVA and Kruskal Wallis were used for data analysis. Significant differences were found between gender stresses and age and place variables of the students (p <.05). In the following studies, the gender stress of male students can be studied in more detail and a more detailed study can be done on a larger sample.

Keywords- Male Gender Role Stress Scale, Gender Role, University Student

I. GİRİŞ

Cinsiyet, her birimizin dünyaya gelirken yanımızda getirdiğimiz özelliklerimizden biridir: Kız ya da erkek olarak doğarız. Bu nedenle de cinsiyet özelliklerini biyolojik birer nitelik olarak kabul ederiz. Toplumda, aile içinde, kişisel ilişkilerde, kadın ve erkeklerden beklentilerimiz farklıdır, bu farklılığı da “doğal” karşılıyoruz (Dökmen, 2004).

Toplumsal cinsiyet, kadın ya da erkek olmaya toplumun ya da kültürün yüklediği anlamları ve beklentileri ifade eder. Toplumsal cinsiyet, cinsiyete dayalı işbölümü ve biyolojik cinsiyet arasındaki ilişkileri vurgulamak amacıyla, toplumda sadece kadının değil erkeğin de konumunu belirten bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetle

açıklanamayan sosyal sınıf, ataerkillik, siyaset ve toplumdaki üretim biçimiyle bağlantılı bir anlama sahiptir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet, kadınlar ile erkekler arasındaki farklılıkların toplumsal düzlemde kurulmuş yönlerine dikkat çekmektedir (Demirbilek, 2007; Ridgeway & Corell, 2000). Toplumsal cinsiyete dayanarak erkek ve kadına biçilen değerler, rol ve kalıplar hiyerarşik olarak erkeğin ‘üstte ve önde’ bulunması suretiyle ayrıştırıcıdır (Bingöl, 2014).

Toplumsal cinsiyet içerisinde birçok kavramı barındırır. Toplumsal cinsiyet kavramının içinde barındırdığı kavramlardan birisi de toplumsal cinsiyet rolleridir. Toplumsal cinsiyet rolleri; geleneksel olarak kadınlarla ve erkeklerle ilişkili olduğu kabul edilen rolleri ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet rolü; kültürel olarak kadına ve erkeğe

uygun görülen kişilik özellikleri ve davranışları içermektedir. Toplumsal cinsiyet rollerini, erkek ya da kadının nasıl davranması gerektiğini belirleyen kültürel beklentiler olarak da tanımlayabiliriz. Toplumsal cinsiyet rolleri yani kadın ve erkek olmak çeşitli sosyalleşme bileşkeleriyle öğrenilen bir süreçtir, zamansal ve kültürel olarak değişkenlik göstermektedir. Erkek ve kadın olma süreci, ev içinde başlayarak, kreşte, anaokulunda, okulda, sporda, özel ilişkilerde, toplumsal kurumlarda, örgütlenmelerde ve iş yaşamında devam eder. Bu alanlar, cinsiyetin oluşturulmasında ve yeniden üretilmesinde önemli faktörlerdir; çünkü rol farklılıklarının ve cinsiyet ayrımlarının süreklilik göstermesi bu kurumlar sayesinde sağlanır (Çınar, 2005).

Toplumsal cinsiyet rolleri, toplum tarafından anlamlandırılan ve bireyden gerçekleştirilmesi istenen cinsiyet özelliğine dayalı beklentileri ifade etmektedir (Bhasin, 2003). Toplumsal cinsiyet rolleri, kadınlığın ve erkekliğin sosyal ortamlarda ifade edilışıdır. Erkeklerden ve kadınlardan beklenen ya da onlar için yaygın olan davranışlar, tutumlar ve etkinliklerdir. Cinsiyetle ilgili roller biyolojik temelde belirlenirken; eril ya da dişil olarak kabul edilen davranışlar anlamındaki toplumsal cinsiyet rolleri kültürel olarak belirlenmektedir. Örneğin, erkeklerin genellikle bağımsız, agresif, fiziksel açıdan güçlü, hırslı olmaları ve duygularını kontrol etmeleri; kadınların ise edilgen, duyarlı, duygusal, şefkatli ve destekleyici olmaları beklenir (Özvarış, 2008). Toplumsal cinsiyet rollerinin çalışma yaşamına ilişkin yansımaları incelendiğinde; kadınlara statüsü ve ücreti daha düşük işlerde çalışma, çalışmak için eşlerinden izin almaları gibi roller uygun görülmektedir. Sosyal yaşamda; kadınların akşamları tek başına sokağa çıkmamaları, kadınların yalnız yaşamamaları gibi yargılar bulunmaktadır. Aile yaşamına bakıldığında; kadınlardan eşlerinden şiddet görüyorlarsa bu durumu saklamaları, ev içinde çocuk bakımı, temizlik gibi işlerle ilgilenmeleri beklenmektedir. Evlilik yaşamında ise kadına; evlenmeden cinsel ilişkide bulunmaması, erkek çocuk doğurarak statüsünü yükseltmesi gibi roller yüklenmiştir. Erkeklerle ise bu alanlarda kadınlara ilişkin belirlenen rollerin tam tersi roller yüklenmektedir. Bunun sonucunda kamusal alanda çalışma ve politika doğal olarak erkek; ev işleri ve aile ile ilgili özel alanlar kadın işi olarak benimsenip kabul görmüştür (Akın ve Demirel, 2003). Kadınların çalışma, aile, evlilik ve sosyal yaşam alanlarına ilişkin yaşadığı ayrımcı tutumlar, sosyal statüsünü olumsuz yönde etkilemektedir (Ereş, 2006). Bu nedenle kadınlar toplum içerisinde istenilen statüye ulaşamamış ve cinsiyetler arası eşitsizlik ortaya çıkmıştır.

Eğitim, aile ve toplumda cinsiyet rollerinin güçlenmesinde oldukça etkilidir. Bu bağlamda, özellikle üniversite öğrencilerine cinsiyet bakış açısına yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda duyarlılık kazandırılması gerekmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerle yapılan çalışmalar; toplumsal cinsiyet duyarlılığının üniversite eğitiminde yaygınlaşması, pratiklere yansımaları, katılımcılar arasında ortak bir toplumsal cinsiyet dili oluşturulması konularına odaklanmaktadır. Bu çalışmada ise erkek üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolü streslerinin belirlenmesi ve bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. Böylece toplumda erkeğe yüklenen rollerin, üniversite öğrencileri açısından nasıl bir anlam taşıdığına araştırılması, aydın bireyler yetiştirmeyi hedefleyen

üniversitelerde, öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki görüşlerini ortaya çıkarması bakımından anlamlı olacaktır. Aynı zamanda çalışma erkek öğrencilerin kendi yaşamlarına eleştirel bir gözle bakabilmelerini, farkındalıklarının artmasını da sağlayacaktır. Böylece, erkek üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri belirlenerek, gelecek neslin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri eşitlikçi bir biçimde şekillendirilebilir.

II. YÖNTEM

Bu çalışmada, erkek üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolü streslerinin belirlenmesi ve bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören toplam 186 erkek öğrenciye uygulanmıştır. Fakültede toplam erkek öğrenci sayısı 369'dur.

A. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Bayar, Avcı-Haskan, Koç, (2018) tarafından geliştirilmiş olan ve 27 maddeden oluşan "Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği" (ETCRSÖ) ile kullanılmıştır. Ölçekte ters (reverse) madde bulunmamaktadır. Ölçek beşli derecelendirme türündedir (1=Benim için hiç stres verici değil, 2= Benim için stres verici, 3=kararsızım, 4=Benim için stres verici, 5=Benim için çok stres verici). KTCRSÖ'den alınabilecek puan 27 ile 135 arasında değişmektedir. Yüksek puan bireyin, toplumsal cinsiyet rolü stresini yaşadığını göstermektedir.

B. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri öğrencilerle yapılan yüz yüze görüşmeler ile anket yoluyla toplanmıştır. Verilerin analizi SPSS 24 aracılığıyla yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde standart sapma, aritmetik ortalama, ikili gruplar için t testi, ikiden daha fazla grup için ise ANOVA kullanılmıştır.

III. BULGULAR

Tablo 1: Katılımcıların bireysel özelliklerine ilişkin dağılımı

Değişken	Grup	Sayı (f)	Yüzde (%)
Yaş	17-19	30	16.1
	20-22	118	63.5
	23-25	38	20.4
Sınıf	1	43	23.1
	2	57	30.6
	3	46	24.8
	4	40	21.5
Gelir Düzeyi	Düşük	24	12.9
	Orta	147	79.0
	Yüksek	15	8.1
Kalınan Yer	Devlet yurdu	83	44.6
	Arkadaş ile ev	36	19.4
	Özel yurt/apart	39	21.0
	Ailesi yanında	19	10.2
	Yalnız olarak evde	9	4.8
Anne eğitim durumu	İlköğretim ve altı	76	40.9
	Ortaöğretim	63	33.9

	Lise	31	16.6
	Üniversite	16	8.6
Baba eğitim durumu	İlköğretim ve altı	53	28.5
	Ortaöğretim	56	30.1
	Lise	35	18.8
	Üniversite	42	22.6
Aile tipi	Çekirdek	143	76.9
	Geniş	43	23.1
Anne çalışma durumu	Çalışıyor	35	18.8
	Çalışmıyor	145	78.0
	Emekli	6	3.2
Baba çalışma durumu	Çalışıyor	130	69.9
	Çalışmıyor	19	10.2
	Emekli	37	19.9
Toplam	186	100.0	

Araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel özelliklerine göre dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur. Buna göre, örneklem grubunu oluşturan 186 öğrencinin %63.5'i 20-22 yaş arasında, %20.4'ü 23-25 yaş arasında ve %16.1'i 17-19 yaş arasındadır. Öğrenciler arasında orta gelir düzeyine sahip olanlar (%79.0), devlet yurdunda kalanlar (%44.6), annesi ilköğretim ve altı (%40.9), babası ortaöğretim mezunu olanlar (%30.1), çekirdek ailede yaşayanlar (%76.9) ve annesi çalışmayanlar (%78.0), babası çalışanlar (%69.9) önde gelmektedir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin "Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği"nden almış oldukları toplam puanlara ait betimsel istatistikler Tablo 2'de özetlenmiştir.

Tablo 2. Erkek öğrencilerin ölçekten almış oldukları toplam puanlara ait betimsel istatistikler

N	Mod	Medyan	S.S.	En düşük puan	En yüksek puan
186	73.9247	74.00	74.000	20.05195	131.00

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin "Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği"nden almış oldukları toplam puan ortalamalarının $\bar{x}=73.9247$ olduğu görülmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puanın 27, en yüksek puanın 135'dir.

Tablo 3. Bireysel özelliklere ilişkin ANOVA sonuçları

Değişken	N	Ort.	SS	F	p	
Yaş	17-19	30	67.5	17.7777	8.969	.000*
	20-22	11	71.8	18.7582		
	23-25	38	85.3	21.6920		
Sınıf	1	43	71.0	20.0605	2.453	.065
	2	57	70.0	18.8532		
	3	46	76.3	15.3765		
	4	40	79.8	24.8312		
Aylık	Düşük	24	73.4	24.1101	.085	.919
	Orta	14	73.8	19.2978		

gelir	Yüksek	15	75.9	21.6711		
Kalınan yer	Devlet	83	76.4	18.6163	3.441	.010*
	Arkadaş	36	64.8	18.5269		
	Özel	39	71.6	21.7322		
	Ailesi	19	81.0	20.8859		
	Yalnız	9	81.8	19.0292		
Anne eğitim durumu	İlköğren	76	75.1	19.8131	1.113	.345
	Ortaöğre	63	71.8	20.4059		
	Lise	31	71.5	19.6042		
	Üniversi	16	80.8	20.4229		
Baba eğitim durumu	İlköğren	53	75.6	18.3918	1.809	.147
	Ortaöğre	56	69.2	22.6897		
	Lise	35	78.5	19.5438		
	Üniversi	42	74.1	18.0373		

* $p<0.05$

Araştırmaya alınan erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü streslerinin yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Yaş arttıkça öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresini daha fazla yaşadığı görülmektedir.

Erkek öğrencilerin okudukları sınıf ile toplumsal cinsiyet rolü stresleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Ancak dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresleri diğer sınıftaki öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin gelir düzeyi ile toplumsal cinsiyet rolü stresleri arasında bir fark tespit edilememiştir ($p>0.05$). Buna karşın öğrencilerin gelir düzeyi arttıkça toplumsal cinsiyet rolü streslerinin de arttığı belirlenmiştir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin anne eğitim düzeyi ile toplumsal cinsiyet rolü stresleri arasında bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Buna göre annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresleri en yüksektir. Benzer ilişki baba eğitim düzeyinde de tespit edilememiştir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresleri ile anne ve baba çalışma durumu arasında fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Anne ve babası emekli olanların toplumsal cinsiyet rolü stresleri en yüksektir.

Tablo 4. Kalınan Yer Değişkenine Göre Ölçek Toplam Puanı Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişken	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	p	
Kalınan yer	Devlet yurdu	83	101.87	4	15.316	.004*
	Arkadaş ile ev	36	68.00			
	Özel yurt/apart	39	84.78			
	Ailesi	19	109.84			
	Yalnız olarak	9	121.61			

Araştırmaya alınan erkek öğrencilerin üniversiteyi okudukları şehirde kaldıkları yer ile toplumsal cinsiyet rolü stresleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($p<0,05$). Buna göre, tek başına evde yaşayan erkek öğrencilerin toplumsal

cinsiyet rolü stresini daha fazla yaşadıkları saptanmıştır (Tablo 4).

IV. TARTIŞMA VE SONUÇ

Ülkemizde üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde; Güzel (2011), Çukurova Üniversitesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum gösterdiklerini; Ankara Üniversitesi öğrencilerinin çalışma yaşamı ve evlilik yaşamı ile ilgili alanlarda erkeklerin daha geleneksel görüşe sahip olduklarını; Kırşehir’de üniversite öğrencilerinin orta düzeyde cinsiyet eşitliği gösterdiklerini ve Kırıkkale Üniversitesi öğrencilerinin geleneksel bakış açısına sahip olduklarını ifade etmektedir. Zeyneloğlu (2008)’nun, lise ve üniversite öğrencilerinin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolleriyle ilgili düşüncelerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada; öğrencilere “kadının temel görevi eve ve aileye bakmaktır”, “evin reisi erkek olmalıdır”, “ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğunda olmalıdır”, “erkek iş yaşamında başarılı olmalıdır” vb. gibi toplumsal cinsiyet rollerini içeren ifadeler yöneltilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri konusunda geleneksel rolleri benimsedikleri saptanmıştır. Ayrıca erkek öğrencilerin daha fazla geleneksel rollere sahip oldukları belirlenmiştir. Vefikuluçay ve arkadaşlarının Kafkas Üniversitesi’nde lisans öğrenimi gören son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarını belirledikleri çalışmaya göre; çalışma yaşamına ilişkin aynı önermelerde erkek öğrencilerin geleneksel bakış açısına sahip oldukları belirlenmiştir (Vefikuluçay vd., 2007). Üniversite öğrencilerinin geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmalarda; erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel bakış açısına sahip oldukları belirlenmiştir (Aşılı, 2001; Güvenç, 1996; Vefikuluçay vd, 2007). Ayrıca, erkek öğrencilere nazaran kız öğrencilerin daha çok “eşitlikçi cinsiyet rolünü” benimsedikleri görülmüştür. (Vefikuluçay vd., 2007). Erkeklerin geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sahip olmalarının nedeni, bu yargıların kendi yararlarına olmasına ve bu durumun toplum tarafından destek görmesine bağlı olabilir. Bu çalışmada ise, öğrencilerin “Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği”nden almış oldukları toplam puan ortalamalarının $\bar{x}=73.9247$ olduğu görülmektedir. Yüksek puan bireyin, toplumsal cinsiyet rolü stresini yaşadığını göstermektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puanın 27, en yüksek puanın 135 olduğu göz önüne alındığında erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresini orta derecenin üzerinde yaşadığını söyleyebiliriz.

Araştırmamızda erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresleri ile yaş ve kaldıkları yer değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir.

Araştırmaya alınan erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü streslerinin yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Yaş arttıkça öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresini daha fazla yaşadığı görülmektedir. Başar (2012), toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların yaşa göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini; Arıcı (2011) ise, üniversite öğrencilerin yaşları arttıkça rollerin geleneksel olarak algılanması boyutunda bir farklılık olmadığı, rollerin eşitlikçi olarak algılanma düzeyinin azaldığı sonucuna

ulaşmıştır. Ancak Zeyneloğlu (2008) ve Baykal (1991) çalışmalarında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların ve kalıp yargıların yaşa göre anlamlı fark göstermediği sonucuna ulaşmışlardır. Eğitimin, özellikle de üniversitelerde verilen eğitimin bireylerde ve toplumlarda olumlu değişikliklere yol açması beklenmektedir. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının yaşa göre anlamlı farklılık göstermesi, başka bir deyişle eğitim süreci boyunca toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutumlara sahip öğrencilerde bir değişiklik oluşturması yukarıdaki değinilen beklentiyi karşılamaktadır.

Erkek öğrencilerin okudukları sınıf ile toplumsal cinsiyet rolü stresleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Ancak dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresleri diğer sınıftaki öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Yani yaş arttıkça erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü streslerinin de arttığını söyleyebiliriz.

Araştırmaya alınan erkek öğrencilerin üniversiteyi okudukları şehirde kaldıkları yer ile toplumsal cinsiyet rolü stresleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($p<0,05$). Buna göre, tek başına evde yaşayan erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresini daha fazla yaşadıkları saptanmıştır.

Öğrencilerin gelir düzeyi ile toplumsal cinsiyet rolü stresleri arasında fark tespit edilememiştir ($p>0,05$). Öğrencilerin gelir düzeyi arttıkça toplumsal cinsiyet rolü streslerinin de arttığı belirlenmiştir.

Baykal (1991)’a göre, anne ve babaların öğrenim düzeyi yükseldikçe geleneksel toplumsal cinsiyet kalıp yargılarında azalma görülmektedir. Buna karşın Zeyneloğlu (2008)’nun çalışmasına göre, anne ve babanın eğitim düzeyi toplumsal cinsiyet rol tutumlarını etkilememektedir. Bu araştırmada da üniversite öğrencilerinin anne eğitim düzeyi ile toplumsal cinsiyet rolü stresleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Buna göre annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresleri en yüksektir. Benzer ilişki baba eğitim düzeyinde tespit edilememiştir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresleri ile anne ve baba çalışma durumu arasında fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Anne ve babası emekli olanların toplumsal cinsiyet rolü stresleri en yüksektir. Bu sonuç anne ve babası emekli öğrenci sayısının azlığından da kaynaklanmış olabilir.

Gönüllü ve İçli’nin (2001) yaptığı çalışmada kadınlar, kız çocukları için en uygun meslekleri öğretmenlik, devlet memurluğu olarak belirtirken; erkek çocukları için daha çok fiziksel güç, zeka ya da daha uzun saatler çalışmasını gerektiren mühendislik, avukatlık, doktorluk gibi meslekleri seçmişlerdir. Toplumdaki toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak kadınlara hemşirelik, öğretmenlik gibi meslekler yakıştırılırken, erkeklerin daha çok fiziksel güç gerektiren işlerde çalışmaları gerektiği vurgulanmaktadır (Çelebi, 1997; Gümüsoğlu, 2004). Bu araştırmanın örneklemini oluşturan Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde 2018 yılı temmuz ayının verilerine göre; 1288 kız ve 369 Erkek öğrencinin olması, meslek seçiminde bu bulguları destekler niteliktedir.

V. ÖNERİLER

Bu çalışmanın sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolü streslerinin belirlenmesine yönelik öneriler aşağıdaki gibidir.

- Bundan sonraki çalışmalarda erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü stresi daha detaylı ele alınarak daha geniş örneklem üzerinde derinlemesine çalışmalar yapılabilir.
- Erkek üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet bakış açılarını daha geniş çapta belirlemek ve bölgesel farklılıklarını da ortaya çıkarmak amacı ile araştırmalar planlanabilir.
- Bu doğrultuda öğrencilerle yapılan çalışmalar; toplumsal cinsiyet duyarlılığının üniversite eğitiminde yaygınlaşması, pratiklere yansımaları, katılımcılar arasında ortak bir toplumsal cinsiyet dili oluşturulması konularına odaklanmalı ve kadınlığın ve erkekliğin toplumsal ilişkiler içinde nasıl üretildiğini, yaşandığını, yaşanırken yeniden üretildiğini göstermek hedeflenmelidir. Bu çalışmalar aynı zamanda katılımcıların kendi yaşamlarına eleştirel bir gözle bakabilmelerini, farkındalıklarının artmasını sağlayacaktır. Özellikle, toplumsal cinsiyetin üniversite öğrencilerinin yaşamlarındaki olumsuz etkilerini azaltmak için lise öğrencileri hedefe alınabilir. Bu bağlamda, Okul sosyal hizmeti her iki cinsiyetinde daha eşitlikçi tutumlar oluşturmaları için kullanılabilir.
- Toplumsal cinsiyet rollerinin, hem kadınların hem de erkeklerin yaşamlarını olumsuz etkilemesi nedeniyle, buna yönelik var olan geleneksel bakış açısının değiştirilip daha eşitlikçi bir hale getirilmesi için, üniversitelerin lisans programlarına, toplumsal cinsiyet konulu derslerin eklenmesi, üniversite öğrencileri için seminerlerin yapılması ve eğitimlerin verilmesi sağlanabilir.
- Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik klüplerin ya da öğrenci topluluklarının kurulması ve bu tür etkinliklere erkek öğrencilerin katılımının desteklenmesi gerekir.
- Kadın ve erkekler arasında sosyal yaşamda eşitliğin sağlanması ve kadının toplumsal statüsünün yükseltilmesi için toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin toplumun bilinçlendirilmesi ve topluma duyarlılık kazandırılması son derece önemlidir. Bu nedenle öncelikle toplumun toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Çoğunluğu geleneksel bir yapıya sahip olan toplumumuzda özellikle çalışma, aile, evlilik yaşamı ve toplumsal yaşam alanlarına ilişkin kadına ve erkeğe yüklenen rollerin, üniversite öğrencileri açısından nasıl bir anlam taşıdığına araştırılmasının son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akın, A. & Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi Halk Sağlığı Özel Eki*, 25(4):73-82.

Aşlı, G., 2001. *Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ve ego durumları arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Bayar, Ö. Avcı-Haskan Ö. & Koç, M. (2018). Erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi (ETCRSÖ) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fakültesi Dergisi*, 18(1): 57-76.

Baykal, S. (1991). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ile ilgili kalıp yargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(2): 66-75.

Bhasin, K. (2003). *Toplumsal cinsiyet "bize yüklenen roller"*. Kadımlarla Dayanışma Vakfı Yayınları, İstanbul.

Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye’de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16: 108-114.

Çınar, P. (2005). Hangimiz daha saldırgan?. *Türk Psikoloji Bülteni*, 11(36): 76-80.

Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet ayrımcılığının sosyolojik açıdan incelenmesi. *Politik Ekonomik Yorumlar*, 44(511):12-27.

Dökmen, Z.Y. (2004). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar*. Sistem Yayıncılık, İstanbul.

Ereş, F. (2006). Türkiye’de kadının statüsü ve yansımaları. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19:40-52.

Gönüllü, M. & İçli, G. (2001). Çalışma yaşamında kadınlar: aile ve ev ilişkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1): 81-100.

Güvenç, G. (1996). Kız ve erkek üniversite öğrencilerinin aile içi etkileşime ilişkin algıları ile toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumları. *3P Dergisi*, 4(1): 34-40.

Güzel, E. N. (2011). *Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyete ilişkin düşünceleri*. 1. Ulusal Kültürlerarası Hemşirelik Ve Ebelik Kongre Kitabı, İzmir.

Özvarış, Ş.B. (2008). Toplumsal cinsiyet, kadın ve sağlık. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 39:168-174.

Ridgeway, C.L, Corell S.J. (2000). Limiting inequality through interaction: the end(s) of gender. *Contemporary Sociology*, 29(1): 110.

Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu, K. Taşkın L. (2007). Kafkas üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hemşirelik Yüksekokul Dergisi*, 1:26-38.

Yılmaz, D. V., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L., Eroğlu, K., (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 6:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara’da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.